

SIXTH SESSION
CHAIRMAN: PROF. DR. İBRAHİM BAŞAĞAOĞLU
27 May 2014 TUESDAY 09.00-10.15

OSMANLI TIP KİTAPLARINA GÖRE SÜLÜKLE TEDAVİ

Ayten Altıntaş¹

¹Prof., İstanbul University, Cerrahpaşa Faculty of Medicine, Dept. of the History of Medicine and Ethics, İstanbul,
aytenaltintas@mynet.com

Bugün Modern tıbbın içine dâhil olan “medikal sülük”ün Osmanlı Tıbbı içinde de önemli bir yeri vardı. Osmanlı hekimlerinin yazdıkları tıp kitaplarında sülük konusu hem sağlığın korunması bölümünde yer alan “arınmak” bölümünde, hem de hastalıkların tedavisi bölümünde yer alır. Burada hekimlerin ortak görüşleri, sülüğün kirli kanın temizlenmesinde önemli bir görevi olduğu, bedendeki tüm ağrılarda hacamat yerine geçtiğidir.

Sülüğün kan fazlalığında ve basur tedavisinde faydalı olduğu bildirilir ve nasıl uygulanacağı anlatılır. Özellikle makata sülük yapıştırmanın kanı tüm bedenden çekeceği ve zararlı kirli kanı temizleyeceği belirtilir. Sülüğün kullanıldığı bir başka alan da deri hastalıklarıdır. Saçsız deride görülen kabarcıklarla ortaya çıkan bir deri hastalığında ve sıracı adı verilen bir tür çıbanlarda sülük kullanılır. Sülüğün çoğunlukla uygulandığı bir başka yer de kel başın tedavisindedir. Saç çıkarmak için verilen formüllerin başlangıcında sülük uygulamak ve sonra ilaçla tedavi etmek tavsiye edilir. Ayrıca göz ağrısında, diş ağrısında ve diş etleri şişliğinde de iyi bir tedavi yoludur.

Bu bildiriye Klasik dönem Osmanlı tıp kitaplarında yer alan sülük’le tedavi konusu tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sülükle tedavi, Osmanlı tıbbı, tıp tarihi

LEECH THERAPY ACCORDING TO OTTOMAN MEDICAL MANUSCRIPTS

As a part of modern medicine today, medicinal leeches also had a significant place in the Ottoman medicine. Medical manuscripts written by Ottoman physicians, deal with this subject under two different chapters: purification (as a subtitle of health preservation), and treatment of diseases. The common opinions of physicians are that leeches have a significant function to drain impure blood from the body, and act against all sorts of body pains through bloodletting.

Besides giving methods for application, the manuscripts assert that leeches are beneficial in reducing excess blood in the body and treating hemorrhoids. Leeches are applied around the anus to draw out impure blood from the whole body, and also used against several skin disorders including a disease characterized by the appearance of pustules on hairless skin and scrofula. They are also used to treat baldness. The formulas given for inducing hair-growth recommend leech therapy before using medications. Further indications include eye pain, toothache and swelling in the gum tissues.

In this paper, leech therapy will be discussed according to medical manuscripts written in the classical period of Ottoman medicine.

Keywords: Leech therapy, hirudotherapy, Ottoman medicine, history of medicine